

До спеціалізованої вченої ради ДФ 35.051.105
у Львівському національному університеті
імені Івана Франка

вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата філологічних наук доцента,
доцента кафедри англійської філології**

Львівського національного університету імені Івана Франка

Татаровської Олесі Василівни на дисертацію

Ковальчик Христини Романівни

**«Структурно-семантичні та функціональні параметри англійської
термінології сфери мобільного зв'язку»,**

яка подається на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 035 «Філологія»

Дисертаційне дослідження Ковальчик Х. Р. присвячено актуальній темі сучасного мовознавства, а саме – вивченню аломорфних та ізоморфних ознак термінів у сфері мобільного зв'язку в англійській мові. Актуальність обраної теми визначає не лише напрям дослідження, в якому працює п. Ковальчик, а й значною мірою відсутність цілісної систематизації в мові (не лише в англійській) терміносистеми зазначеного концептуально-семантичного спрямування.

У вступі окреслено актуальність дисертаційного дослідження, його обумовленість, з одного боку, сучасними подіями в Україні, а з іншого, – відповідно, актуалізацією розвитку терміносистеми мобільного зв'язку в українській мові. При цьому п. Ковальчик вдається до детального мотивування розвитку позамовної сфери мобільного зв'язку, також у загальних висновках, що видається потрібним дещо скоротити, оскільки дисертація має мовне, а не позамовне спрямування.

Від початку дисертантка дає визначення головним термінам, які становлять концептуально-семантичну основу безпосереднього об'єкта його лінгвістичного аналізу – зв'язок, мобільний зв'язок. Авторка цілком вірно усвідомлює мету свого дослідження, проте, на нашу думку, її формулювання полягає у тому, щоб проаналізувати структуру, семантику та функціонування термінів мобільного зв'язку у тлумачних англо-англійських словниках,

корпусах, інтернет ресурсах, виявити смислотвірний потенціал їх значення у спеціальних текстах сучасної англійської мови (с. 24 дис.) потребує певного уточнення, адже, по-перше, в ньому не зазначено всі напрями, застосовані у дослідженні термінології сфери мобільного зв'язку, по-друге, укладання галузевого глосарію англійських термінів мобільного зв'язку – це практична реалізація результатів проведеного дослідження (тобто визначення аломорфних та ізоморфних властивостей терміносистеми та їх складників), а не його мета, по-третє – бажано дотримуватися сучасної загальнолінгвістичної тенденції до усунення полісемії термінів, тож, рекомендуємо вживати термін *термінологія* для номінації наукової галузі, яка вивчає терміни, а термін *терміносистема* – для позначення системи досліджуваного матеріалу в дисертації.

Для досягнення мети дослідження п. Ковальчик ставить і виконує низку завдань, які відтворюють слушно обраний нею загальний напрям мовознавчих студій. Відповідно до подальшого змісту дисертації є сенс в уточненні завдання 1 на с. 24 дис. – «критично опрацювати теоретичні та методологічні праці лінгвістів, термінологів, присвячені дослідженню термінології сфери мобільний зв'язок, вивчити термінологічний та поняттєвий апарат», адже саме це є внеском вельмиповажної авторки в методологію лінгвістичних студій. Є побажання дещо уточнити деякі з інших завдань, оскільки вони не повною мірою відтворюють ту значну за обсягом роботу, яку провела п. Ковальчик, і які мають засвідчувати більшу кількість фактично одержаних нею результатів лінгвістичного аналізу.

Положення на захист відтворюють головні надбання рецензованої дисертації, вони чітко сформульовані, і лише деякі з них потребують уточнення, а саме:

- термінологія – це той лексичний пласт, у якому найвиразніше актуалізуються результати інноваційних, неологічних процесів – запозичень, міжмовних впливів та контактування мов, семантичний вектор, який еволюціонує від лексикографічних джерел (у статиці) до його реалізації у динаміці (спеціальних текстах) сучасної англійської мови.
- фразеологічні одиниці, у площині дослідження терміносистеми «мобільний зв'язок» - це стійкі термінословосполучення, що сприймаються рецепієнтом як одне ціле, як єдиний вислів або мовний зворот, неподільний на окремі частини, без втрати його значення. Використання фразеологізмів у фаховій мові «мобільний зв'язок» увиразнює й надає їй нового семантичного колориту та увиразнення.

Теоретичне, практичне значення дисертаційного дослідження п. Ковальчик та її особистий внесок безперечні, вони цілком правильно

окреслені авторкою на с. 33-34 дис. Хочу відзначити, зокрема, підготовку на цій основі англо-українського глосарію англомовних термінів мобільного зв'язку.

Вагомість наукових здобутків п. Ковальчик за рецензованою дисертацією підтвержує й чимала їх апробація на міжнародних та регіональних наукових і науково-практичних конференціях в Україні та за її межами, перелік яких подано на с. 29-32 дис. Єдине, чого тут бракує, – упорядкування за типами конференцій і визначення їх кількості, загальної і за кожним різновидом. Результати проведеного авторкою дослідження відображені у 10 наукових статтях, серед яких 8 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 2 статті в іноземних виданнях.

У дисертації здійснено докладний аналіз теоретичних засад дослідження, праць авторів-попередників, чиї наукові досягнення були покладені в основу власної наукової концепції дисертації п. Ковальчик. Тут розглянуто стилістичне підґрунтя розбудови терміносистем, причини аломорфізму терміносистеми англійської мови. Варто було б проаналізувати наявні дефініції *терміна* та його функції, розмежувати і визначити терміни *термінологія* і *терміносистема*.

У пп. 1.3 «Методологічні засади дослідження. Методи та методика дослідження» подано методологічну основу проведеного дослідження, визначено й описано методику і процедуру дисертаційного дослідження, пояснено вживання застосованих авторкою методів.

Зважаючи на перебільшення в пп.1.1-3 теоретичного, а не методологічного матеріалу, а також з урахуванням вимог ДАК МОН України до структури і змісту дисертаційних досліджень, вважаємо, що цей розділ слід назвати «Теоретико-методологічні основи вивчення термінів сфери мобільного зв'язку в англійській мові». Тоді його зміст буде повноцінно представлений у назві дисертації. У цьому параграфі авторка послідовно характеризує принципи аналізу, доводить потребу в проведенні комплексного дослідження. На с. 57-60 дисертантка подає процедуру проведеного нею аналізу, і маю зауважити, що, як і у вступі, раджу вказати послідовно, угруповавши їх, і, так само, схарактеризувати кроки проведеного дослідження. Експериментальні розділи дисертаційного дослідження охоплюють детальний аналіз структурних та лексико-семантичних характеристик і лінгво-прагматичних параметрів англомовної терміносистеми «мобільний зв'язок», зокрема дисертантка сфокусувала увагу на дослідженні та виявленні нових смислів-термінів мобільного зв'язку, їх семантичного наповнення та словотвірного потенціалу, висвітленні тенденції

розвитку фахової мови на основі фразеологічних, метафорико–метонімічних переосмислень.

Дисертація оформлена відповідно до чинних вимог, написана науковим стилем і літературною українською мовою. Стиль викладу матеріалу логічний, чіткий та виважений, читається легко, викликає зацікавленість проблемою.

Дотримання академічної доброчесності. При детальному аналізі дисертаційної роботи порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фальсифікації та фабрикації) не виявлено. Дисертаційне дослідження містить усі посилання на згадані у тексті роботи джерела, які оформлено належним чином. Дисертанткою надано повну та достовірну інформацію про результати наукової діяльності, а також використані належні методи дослідження.

Робота логічно структурована відповідно до поставлених завдань, складається з Переліку умовних скорочень, Вступу, трьох розділів з висновками до кожного розділу, Висновків, Списку використаної літератури, Списку використаних лексикографічних джерел, Додатків.

Щодо когнітивного аспекту досліджуваної терміносистеми, то в роботі бракує переконливих аргументів та висновків, які були б представлені у більшій кількості прикладів. Потребує додаткового коментаря процедура метафоричної номінації термінів у роботі та її зв'язок з концептуалізацією дійсності.

На нашу думку варто було б також дослідити відмінності між термінами сфери мобільного зв'язку у британському та американському варіанті англійської мови, а також їхні характерні особливості.

Робота не позбавлена стилістичних огріхів та друкарських помилок.

Зміст дисертації Ковальчик Х. Р., а також наукових публікації здобувачки, в яких містяться основні результати дисертації, свідчать про те, що дисертанткою здійснено ґрунтовне наукове дослідження структурно-семантичних та функціональних параметрів англійської термінології сфери «мобільний зв'язок». Наукова робота Ковальчик Х. Р. на тему: «Структурно-семантичні та функціональні параметри англійської термінології сфери мобільного зв'язку» відповідає спеціальності 035 «Філологія» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії і скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові наукові обґрунтовані результати, які вирішують поставлені завдання щодо

визначення та встановлення особливостей терміносистеми «мобільний зв'язок» сучасної англійської мови та їх вплив на вітчизняну філологічну науку, а її авторка – Ковальчик Христина Романівна, заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 035 «Філологія».

Рецензент:

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Олеся ТАТАРОВСЬКА